

ਅਪੀਲ ਸਿਵਲ

ਐਸ.ਕੇ. J. ਕਪੂਰ ਅੱਗੇ

ਡਾਇਲੀ ਰਾਮ,-ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਮਲੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ -ਉੱਤਰਦਾਤਾ

1962 ਦੀ ਰੇਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 36-ਡੀ

ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ (1954 ਦਾ ਅੱਠਵਾਂ) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ (1959 ਦਾ IV) ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ- ਚਾਹੇ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੋਵੇ- Ss . 13 ਅਤੇ 185-ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਨਿਯਮ (1954) - ਨਿਯਮ 6-ਏ ਅਤੇ 8 (4) -

(12) I.L.R. (1961) 1 Punj. 261= 1961 P.L.R.1

(13) (1957) 31 I.T.R. 427

(14) (1952) 21 I.T.R. 353

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਭੂਮੀਦਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਟਾਊਨ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਅਧੀਨ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐ

ਕਟ ਤਹਿਤ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਭੂਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦੀ ਹੈ - ਚਾਹੇ ਉਹ ਜਾਇਜ਼ ਹੋਵੇ- S.13-ਇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ- ਸੰਵਿਧਾਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ- ਸਦਭਾਵਨਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੂਮੀਦਾਰ ਐਲਾਨਣ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਣ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 1954 ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਵੈਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 13 ਅਤੇ 185 ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਨਿਯਮ, 1954 ਦੇ ਨਿਯਮ 6-ਏ ਅਤੇ 8 (4) ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜਨ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ

ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਿੱਧੇ ਭੂਮੀਦਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਧਾਰਾ 185 ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੇ ਨਿਯਮ 6-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਂਟਰੀ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਜੇਰਸਨ ਨੂੰ ਮਾਲ ਸਹਾਇਕ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਫਾਰਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਯਮਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਯਮ ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਚੇਗਾ।

ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਸ਼੍ਰੀ ਬਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ 26 ਅਗਸਤ, 1961 ਦੇ ਫਰਮਾਨ ਤੋਂ ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ (1908 ਦਾ ਐਕਟ 5) ਦੀ ਧਾਰਾ 100 ਤਹਿਤ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੀ ਵੀ.ਕੇ. ਜੈ

ਨ, ਸਬ-ਜੱਜ II ਕਲਾਸ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ 22 ਮਾਰਚ, 1961 ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਇਹ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਨਾ ਕਿ ਖਸਰਾ ਨੰ. 200 ਅਤੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 199/1 ਵਿਚੋਂ 2 ਬੀਘਾ ਜ਼ਮੀਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਗਲਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਸ ਦੇ ਭੂਮੀਦਾਰ ਐਲਾਨੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਵੀ. ਡੀ. ਮਹਾਜਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ

ਐਨ. ਡੀ. ਬਾਲੀ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਹੁਕਮ

ਕਪੂਰ, J. ਇਹ ਫੈਸਲਾ 1962 ਦੀ ਬਕਾਇਦਾ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 9-ਡੀ, 36-ਡੀ, 39-ਡੀ, 69-ਡੀ, 119-ਡੀ, 121-ਡੀ ਅਤੇ 1961 ਦੀ 153-ਡੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ 1962 ਦੇ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. 36-ਡੀ/ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਦਿਆਲੀ ਰਾਮ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1954 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭੂਮੀਦਾਰ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ

ਸੀ। ਮਮਲੇਸ਼ਵਰ ਪਰਸ਼ਾਦ ਅਤੇ ਕਾਮਤਾ ਪਰਸ਼ਾਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ-ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁਬਾਰਕਾਬਾਦ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੋਕਰੀ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ 37 ਬੀਘੇ ਅਤੇ 17 ਬਿਸਵਾਸ ਵਿੱਚ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 198, 199 ਅਤੇ 200 ਵਾਲੇ ਪਲਾਟਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ । ਦਿਆਲੀ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 198, ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 199 ਵਿਚੋਂ 8 ਬੀਘੇ ਅਤੇ 18 ਬਿਸਵਾ ਅਤੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 200 ਵਿਚੋਂ 5 ਬੀਘੇ, 17 ਬਿਸਵਾ ਸਮੇਤ ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭੂਮੀਦਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 198 ਅਤੇ 200 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਈ ਗਈ ਇਕੋ ਇਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 199 ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ 10 ਬੀਘਾ ਅਤੇ 18 ਬਿਸਵਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਆਲੀ ਰਾਮ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 25 ਅਗਸਤ, 1953 ਨੂੰ ਲੀਜ਼ ਡੀਡ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਾਲ ਲੀਜ਼ ਡੀਡ ਰਾਹੀਂ ਲੀਜ਼ ਤੇ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 199 ਵਿਚੋਂ 2 ਬੀਘੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਮਰਪਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਉਸ ਨੂੰ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 199 ਵਿਚ 8 ਬੀਘੇ ਅਤੇ 18 ਬਿਸਵਾ ਖੇਤਰ ਦਾ ਭੂਮੀਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਗਲਤੀ ਵਿੱਚ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ 8 ਬੀਘੇ ਅਤੇ 18 ਬਿਸਵਾ ਵਿੱਚੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 2 ਬੀਘੇ ਜ਼ਮੀਨ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 199, ਭਾਵ 10 ਬੀਘਾ ਅਤੇ 18 ਬਿਸਵਾ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ ਰਕਬਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਲੀਜ਼ੋਂ ਤੇ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਉਸ ਨੇ 2 ਬੀਘੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 199 ਵਿੱਚ 8 ਬੀਘੇ ਅਤੇ 18 ਬਿਸਵਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਭੂਮੀਦਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ ਦਾ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਫਲ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 199 ਵਿੱਚ 8 ਬੀਘੇ ਅਤੇ 18 ਬਿਸਵਾਸ ਦੇ ਸਬੰਧ

ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਿਆਲੀ ਰਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭੂਮੀਦਾਰੀ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸੀ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਸ਼ੀਮਾਨ ਬਾਲੀ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਝਗੜਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਾਂ, ਇਹ ਹੈ ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਖੇਤਰ ਟਾਊਨ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਖੇਤਰ ਹੈ ਜੋ ਪਿੰਡ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, Ex.P1 20 ਜੁਲਾਈ, 1954 ਨੂੰ, ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪੂਰੇ ਟਾਊਨ ਐਕਸਟੈਂਸ਼ਨ ਸਕੀਮ ਖੇਤਰ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੇਤਰ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 1956 ਵਿੱਚ, ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸੋਧ 7 ਜਨਵਰੀ, 1957 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਈ। ਸੋਧ ਦਾ ਅਸਰ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਐਕਟ ਖੇਤਰ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਤੱਥ ਦੁਬਾਰਾ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। 3 ਸਤੰਬਰ, 1957 ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਜਨਰਲ ਪਲਾਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਮਾਸਟਰ ਪਲਾਨ ਹੇਂਦ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ।

12 ਮਾਰਚ, 1959 ਨੂੰ ਸੋਧ ਐਕਟ, 1959 ਦੇ ਨੰਬਰ 4 ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੋਧ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ, 1954 ਦੁਬਾਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ , ਜੋ ਕਿ P.W. 2 ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਨ, ਕੁਝ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਲਾਕਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕਲੋਨੀ ਵਜੋਂ ਵਿਕਸਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੀ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ 9,03,874 ਰੁਪਏ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਇਹ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਭੂਮੀਦਾਰ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਮਾਲਕਾਂ

ਨੂੰ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਲਗਭਗ 5,000 ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੀ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ (1) ਕਿ ਉਕਤ ਐਕਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ ਤੇ 1959 ਦਾ ਸੋਧ ਐਕਟ 4, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਉਹ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਭੂਮੀਦਾਰ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, (2) ਕਿ 19 ਸਤੰਬਰ, 1959 ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭੂਮੀਦਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਸਹਾਇਕ ਦਾ ਐਕਟ ਬੁਰੀ ਭਾਵਨਾ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਸੀ ਅਤੇ (3) ਇਹ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 6 (ਏ) ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ ।

ਮੈਂ ਇਹਨਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਾਂਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 1959 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਪੂਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਤਹਿਤ

ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੋਧ ਨਾਲ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਮਾਮੂਲੀ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ-ਭੂਮੀਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 15 ਸਤੰਬਰ, 1957 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਸੋਧ ਜ਼ਮੀਨ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਭੂਮੀਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ 17ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ 1959 ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਐਕਟ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਹਨ ਕਿ 17 ਵੀਂ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਪਾਈ ਗਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਪਰਦਾ ਐਕਟ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਹਮਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਵੈਧ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ। ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਹਮਲਾ 1959 ਦੇ ਸੋਧ ਐਕਟ 4

ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਸੋਧ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਐਕਟ ਇਸ ਖੇਤਰ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਹੋਇਆ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਲੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੇ.ਸੀ. ਗਜਾਪਤੀ ਨਾਰਾਇਣ ਦਿਓ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ (1) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇ. ਕੁਨਹੀਕੋਮਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ (2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ:-

ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਕਾਨੂੰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰਾਂ ਬੇਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਮਕਸਦ ਜਾਂ ਸੱਚਾਈ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ

ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ,

(1) A.I.R. 1953 S.C. 375

(2) A.I.R 1962 S.C. 723

ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸਹੀ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਤੇ ਸਿਰਫ ਦਿਖਾਵਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪਰਦਾ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰੰਗੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਿਧਾਂਤ ਇਸ ਕਥਨ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ।

ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੂਮੀਦਾਰ ਐਲਾਨਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭੂਮੀ ਅਧਿਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਜੋ ਉਹ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਬਾਲੀ, ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਧਾਨਕ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ, ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਵੈਧ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਸੀ, ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭੂਮੀਦਾਰੀ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਸਹਾਇਕ ਦਾ ਕੰਮ ਗਲਤ ਕਿਉਂ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਲੀ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਯਮ 6-ਏ ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 185 ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਦੇ ਕਾਲਮ 7 ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1908 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਦੇ ਕਾਲਮ 3 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਅਰਜ਼ੀ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗੀ। ਫਿਰ ਉਹ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 4 ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਕਾਲਮ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 10, 11, 12, 13, 73, 74, 79, ਅਤੇ 85 ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਲਮ 3 ਵਿੱਚ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ, ਅਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ, ਇਹ ਭੂਮੀਦਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 185 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜੀ ਗਈ ਉਕਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਤੋਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਲੀ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਧਾਰਾ 10, 11, 12, 13 (ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 13 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਹਨ)

ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਨਿਯਮ 6-ਏ ਭੂਮੀਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਸਾਮੀਆਂ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਲਈ ਇੱਕ ਮਕੈਨੀਕਲ ਵਿਧੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਰਾਮਜੀ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਲੱਖੀ, ਆਦਿ। (ਆਰ.ਐਸ.ਏ. 46-ਡੀ/1961) ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲਾ 13 ਮਾਰਚ, 1963 ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ R.S.As ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਪੜਾਅ ਤੇ ਨਿਯਮ 6-ਏ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੰਮ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ ਸਖਤ ਜਾਂਚਾਂ ਅਤੇ ਕਾਊਂਟਰ ਜਾਂਚਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਘੱਟ ਜਾਂ ਘੱਟ ਮਕੈਨੀਕਲ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਨਿਯਮ 6-ਏ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਨਿਯਮ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਹੁਣ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੇ ਮੁੜ

ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖੁੱਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ—

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (ਨਿਯਮ 6-ਏ ਅਤੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਯਮਾਂ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ) ਗਲਤ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਸਿਰਫ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਸੀ ਜੋ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਬਾਲੀ ਦੀ ਦਲੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਯਮ 6-ਏ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮ ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ।

ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਧਾਰਾ 185 ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ

ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਅਰਜ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਦੇ ਕਾਲਮ 2 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਉਪਬੰਧ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 10 ਤੋਂ 13, 73, 74, 79 ਅਤੇ 85 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਸਿਰਫ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਫਾਰਮ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਭੂਮੀਦਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 185 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਫੋਰਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ 1 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰ ਨਿਯਮ, 1954 ਦੇ ਨਿਯਮ 6-ਏ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਤੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਿੱਲੀ ਭੂਮੀ ਸੁਧਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 1954 ਦੇ ਨਿਯਮ 8(4) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀਆਂ ਦੀ ਸੁੱਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ, ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਲੈਰੀਕਲ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਗਲਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਾਲ ਸਹਾਇਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ

ਅੰਦਰ ਨਿਯਮਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 13, 185 ਅਤੇ ਨਿਯਮ 6-ਏ ਅਤੇ 8 (4) ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਪੜਨ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 13 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਿਰਾਏਦਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਸੀ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਭੂਮੀਦਾਰ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਾ 13 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਧਾਰਾ 185 ਦੇ ਨਾਲ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਜੇ ਨਿਯਮ 6-ਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਫਾਰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਐਂਟਰੀ ਦੀ ਸਹੀਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਾਲ ਸਹਾਇਕ ਦੁਆਰਾ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦਾ ਫਾਰਮ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਿਯਮਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸਾਰੀ ਦੇ ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸਥਾਪਤ ਨਿਯਮਾਂ ਬਾਰੇ, ਮੈਂ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪੜਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਿਯਮ ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਚੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਦੁਆਰਾ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ

ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

1962 ਦੇ ਆਰ.ਐਸ.ਏ. 39-ਡੀ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਗੈਰ-ਕਬਜ਼ਾ ਕਿਰਾਏਦਾਰ ਵਜੋਂ ਇਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਕਦੇ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਪੁਆਇੰਟ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ 13 ਮਾਰਚ, 1963 ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 1962 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 36-ਡੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। 1962 ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 36-ਡੀ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 199 ਵਿੱਚ 8 ਬੀਘੇ ਅਤੇ 18 ਬਿਸਵਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ

ਦਿਆਲੀ ਰਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਭੂਮੀਦਾਰ ਵਜੋਂ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸੀ।

ਲਾਗਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਆਰ.ਐਸ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਖਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Onam
(Translator)